

LEEUWARDEN, DE BONIFATIUSKERK

De Bonifatiuskerk aan de Voorstreek te Leeuwarden, een schepping van de 19de eeuwse bouwmeester P. J. H. Cuypers, kwam tot stand in de jaren 1882-'84, ter vervanging van de oudere Bonifatiuskerk aan de Nieuwestad ter plaatse van de huidige Tivoli-bioscoop. De kerk is gebouwd in de z.g. Neo-gotische stijl. Neo-Gotiek is wel eens als iets minderwaardigs voorgesteld, als een soort imitatie van de Middeleeuwse Gotiek; men doet echter beter, deze stijl te zien als een uiting van het ontwakend zelfbewustzijn van de toenmalige katholieke gemeenschap; in elk geval is de neo-gotiek van groot belang geweest voor de ontwikkeling van de Nederlandse bouwkunst. In deze ontwikkeling is de Bonifatiuskerk van grote betekenis. De 78 meter hoge toren is ongeveer even hoog als de kerk lang is (75 m). Ze bestaat uit twee vierkante geledingen, daarboven twee achthoekige, waarop de houten spits, die ook weer onderverdeeld is in tweeën door een kleine omgang. De tweede vierkante geleding heeft dezelfde hoogte als het kerkschip en wordt afgesloten door een omgang. Ook de beide achthoeken hebben omgangen; de tweede achthoek springt iets in op de onderste waardoor samen met de spits een ranke opbouw verzekerd werd, een opbouw die deze toren tot een der fraaiste van Nederland maakt. Pinakels versieren de omgangen, terwijl boven de viering (midden op het schip) een dakruiter plaats biedt aan een Angelusklokje. Het grondplan van de kerk is een latijns kruis (lange en korte arm), dat geplaatst is in de z.g. heilige linie, zuiver oost-west georiënteerd. Liturgisch ziet men daarin het opgaan van het licht (Christus) in het oosten. Bij het binnentreden ziet men rechts een beeld van St. Christophorus, bij wijze van eerherstel aan deze heilige, wiens beeld in 1580 in de Vituskerk smadelijk geschonden werd.

Bij het binnentreden in de kerk doet men goed, eerst de fraaie constructie van het middenschip op zich te laten inwerken: de vierhoekige gotische gewelven, waarvan de ribben doorlopen langs de gemetselde pijlers tot op de grond; de pijlers onderling verbonden met spitsbogen, waarboven een smalle zuilengang, het triforium. Door het middenpad naar voren lopend, valt het oog op de triomfboog met een roosvenster, waarachter in het priesterkoor het hoogaltaar, overhuifd door een rank gotisch baldakijn. Dit alles bijeen vormt een gaaf en verheven interieur, dat niet nalaat, grote indruk te maken. Ten behoeve van de nieuwe liturgieviering is voor het priesterkoor een podium aangebracht, waarop de thans gebruikte eenvoudige altaartafel.

Het wit-marmeren hoogaltaar (van R. Brunn, Münster), vertoont aan de voorzijde afbeeldingen van het offer van Melchisedech, het Lam Gods en het inzamelen van het manna. Op de altaartombe een gotische koperen opstand; de tabernakeldeuren zijn versierd met cherubijnen, de retabelen vertonen afbeeldingen van de Geboorte en de Kruisiging van Christus. Boven het hoogaltaar zien we vier gebrandschilderde ramen, resp. afbeeldend Bonifatius' zegening door Paus orius, de zalving van Pepijn tot koning, BoniBonifatius' afscheid naar Friesland, zijn marteldood bij Dokkum. Deze ramen zijn van Nicolas, Roermond.

Rechts van het hoogaltaar staat het Sacramentsaltaar met aan de voorzijde afbeeldingen van de tafel der toonbroden, het Lam Gods met vaan en de Ark des Verbonds. Op de deurtjes van het tabernakel weer twee cherubijnen. Boven dit altaar een raam van Geuer Sr., voorstellende links de wonderbare broodvermenigvuldiging, rechts het Laatste Avondmaal. Daaronder afbeeldingen van de patroonheiligen van de kinderen van de schenkers.

Links van het hoogaltaar een driehoekig raam voorstellende Maria als afstammeling van Adam en Eva, omgeven door toepasselijke figuren. Verder links gaande volgen een viertal „Mariale” ramen, achtereenvolgens voorstellende de Geboorte van Jezus, de Boodschap van de Engel aan Maria, het huwelijk van Maria en Josef en de opdracht van Maria in de tempel.

We zijn nu bij het „Anna-altaar”, waarop het merkwaardige beeld van „Anna-te-Drieën”: Moeder Anna draagt Maria, die op haar beurt weer het Jezuskind op de arm heeft. Het beeld stamt uit de 16e eeuw; links ervan een afbeelding van Joachim en Anna, rechts de aankondiging aan Joachim van Maria's geboorte. In het **linker-(noorder) transept**, waar we ons nu bevinden, beeldt het grote, driedelige raam de gelijkenis van de wijze en dwaze maagden af, terwijl in het roosvenster daarboven het Lam is afgebeeld, liggend op het boek met de zeven zegels uit de Openbaring. De volgende ramen in de **linkerzijbeuk** spreken verder voor zich zelf, aangezien ze alle voorzien zijn van duidelijke teksten. Het zelfde geldt voor de ramen in de rechter- of zuidelijke zijbeuk. Al deze ramen zijn van Frits Geuer.

In beide zijbeuken kan men bovendien de veertien kruiswegstaties van Wijnand Geraerdis, afgewisseld met bijbelse figuren, bewonderen.

Terug in de **rechterbeuk** zien we de grote „Petrus-ramen”: links de roeping van Petrus, midden de belofte door Jezus aan Petrus, rechts zijn prediking op Pinksteren. Daarnaast twee ramen met afbeeldingen van

Franciscus en Elisabeth van de Wartburg.

We bevinden ons nu bij het **Bonifatius-altaar** met het grote beeld van de heilige daarboven. In de opstand van het altaar afbeeldingen van Willibrordus, bisschop Bernulfus, paus Gregorius II en bisschop Fredericus, afstammeling van de Friese Radboud. Teruggaande door het midden zien we links de vroeg 18e-eeuwse preekstoel met goed snijwerk; voor ons uit het grote roosvenster tegen de achterwand achter het orgel en letten we nog even op de fraaie ruimtewerking van de gewelven en de gebeeldhouwde kapitelen van de pijlers.

Achterin de kerk rechts, dus tegen de noordwand, is de **doopkapel**, waarin de grote bronzen doopvont uit 1930, vervaardigd door de gebr. Jan en Eloy Brom te Utrecht. De eigenlijke vont wordt gedragen door vier knielende figuren, voorstellende de vier stromen van het Paradijs. Deze dragen op hun schouders het doopbekken, versierd met taferelen uit het Oude Testament: de tocht door de Jordaan, de redding van Noach, de redding van Jona uit de vis, de doortocht door de Rode Zee.

Op het deksel van de vont afbeeldingen van de Doop van Christus, de opwekking van Lazarus, de Verrijzenis van Christus en de doop van de Friezen door Bonifatius. Bekroning van het deksel vormen de vier emblemen van de Evangelisten, verenigd tot één geheel, om de eenheid van de Evangeliën te symboliseren. Door middel van de grote, gesmeedijzeren kraan kan het zware deksel gemakkelijk verplaatst worden. Tegen de wand een bronzen kastje waarin de benodigheden voor het Doopsel bewaard worden.

HET ORGEL

Het orgel werd in 1942 gebouwd volgens het electro-pneumatisch systeem door Verschuren, Heythuizen, Op. 140, met gebruikmaking van het pijpwerk uit het Adema-orgel van 1896.

De dispositie luidt als volgt:

Pedaal:

Prestantbas 16', Subbas 16', Octaafbas 8', Gedektbas 8', Kwintbas 5 $\frac{1}{3}$ ', Prestantbas 4', Bazuin 16'.

Man, I:

Bourdon .16', Prestant 8', Wilgenpijp 8', Roerfluit 8', Octaaf 4', Fluit 4', Kwint 2 $\frac{2}{3}$ ', Octaaf 2', Mixtuur 4-6 st., Cornet 2, 3, 5 st., Trompet 8'.

Man. II:

Kwintadeen 16', Gamba 8', Zweving 8', Holpijp 8', Zingend Prestant 4', Dwarsfluit 4' Kwint 2 $\frac{2}{3}$ ', Woudfluit 2', Terts 1 $\frac{3}{5}$ ', Cimbels 3 st., Solo Trompet 8', Schalmei 4'.

Verder de nodige koppelingen en speelhulpen.